

Forfatter: Heiberg, Johanne Luise

Titel: Udrag fra 1. Del : 1812-42

Citation: Heiberg, Johanne Luise: "1. Del : 1812-42", i Heiberg, Johanne Luise: *1. Del : 1812-42*, udg. af AAGE FRIIS ; ELISABETH HUDE ; ROBERT NEIENDAM ; JUST RAHBEK , 1944, s. 168. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-heibfr05val-shoot-idm139983403739744.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: 1. Del : 1812-42

Med Rette eller Urette valgte Publikum imellem de ikke Faa, som Theatret for Øieblikket var i Besiddelse af, mig som sin særlige Yndling, og denne Yndest gik over til en Art Forgudelse, som ofte ængstede mig selv. Bifald paa Scenen, saa vel som Digte og Blomster, der sendtes til min Bolig (dengang kjendte man endnu ikke noget til den udenlandske Skik, som jeg aldrig har fundet skjøn eller passende: at kaste Blomster op paa Scenen, lige saa lidt som Fremkaldelser) - endvidere anonyme Gaver og halvt forrykte Kjærlighedsbreve hørte til Dagens Orden. Viste jeg mig paa Gader og Stræder, forfulgte man mig for at faa et Glimt af mig at se. Høie og Lave søgte paa alle Maader at komme i Berøring med mig. Man efterbede mig ikke alene paa Theatret, men i Livet. Det Snit, mine Klæder, mit Haar havde, vilde man ogsaa have, og en Sværm af kvindelige Efterbære gjorde sig latterlige ved uden mindste Kritik at efterligne mig i Alt. Man tro ikke, at jeg nu nedskriver dette med nogen som helst Forfængelighedsfølelse - jeg skriver det kun for at minde om, hvorledes et Publikum næsten altid løber løbsk og ikke kan holde Maade, hverken i sin Roes eller i sin Dadel. "Men hvorledes optog du alt dette dengang?" vil man maaske spørge. Nu vel, jeg vil sige det saa ærligt, som jeg formaar: Naar jeg hørte dette Bifald 169

i Theatret, læste min stadige Berømmelse i Bladene, modtog i mit Hjem disse Vers, Blomster, Breve, hvori man sammenlignede mig med et guddommeligt Væsen, da sagde vel et bedre og sundere Jeg i mit Bryst, at alt dette var overdrevet, og af og til følte jeg vel en Skamfuldhed herover, der gjorde, at jeg ikke engang lod mine Nærmeste læse disse febrilske Udgydelser. Men en Forfængeligheds Djævel hviskede ogsaa stundom ved Siden af: at der dog maatte være noget Sandt heri, da Alle fandt det; og et vist Overmod udeblev ikke hos mig - ikke at dette gjorde mig stolt og indbildsk; det forbød min sunde Fornuft mig - men som det unge Føl boltrede jeg mig paa denne frodige, behagelige Græsgang, uden at det faldt mig ind at frygte for Vinterens Komme. Og Gud maa vide, hvad der var blevet af mig, hvis han ikke i sin Godhed havde sat mig ind i en Kreds, der var en ypperlig Regulator for enhver Udskeielse, mit Overmod kunde have ledet mig til. Heiberg bidrog imidlertid ikke synderligt til at standse mig paa denne farlige Vei. Han var selv stolt af mig; ja, jeg fandt det ofte rørende, at han, der for sit eget Vedkommende ikke følte Stolthed over Noget af, hvad han virkede, var stolt af mig og satte mig saa høit, at han ikke var langt fra at synes, at saa godt som Ingen var værdig til min Omgang. Det er naturligt, at Andre ofte opfattede dette som en Skinsyge hos ham; men jeg vidste, at dette var falsk, thi dermed fortrædagede han mig saa godt som aldrig; men han fandt, at man ikke nok kunde holde mig i Ære, og at det skulde være en stor Gunst at turde regne sig til mine Omgangsvener. Heller ikke kunde han taale, at jeg deltog i Noget, hvorved jeg kom i Berøring med Massen. Næsten om Alt, hvad jeg kunde have Lyst til at deltage i, sagde han: "Dette skikker sig ikke for dig; det kan være godt nok for de Andre, men du staar høiere og bør holde dig for god dertil." Det var altsaa en Række af Afslag, snart til En, snart til en Anden, som indbød mig. Ved saaledes at værne om mig paadrog han sig ikke faa Uvenner. Og jeg havde dengang ikke Verdensklogskab nok til at finde, at denne hans Anskuelse, at holde mig tilbage fra Sværmen, var den rette. Jeg græd undertiden barnagtige Taarer over, at jeg saaledes gik glip af en eller anden Adspredelse, som jeg følte stor Lyst til at deltage i. Heiberg bidrog saaledes snarere til at forøge end til at formindske min Forfængelighed; anderledes var det derimod med hans Moder, thi hos hende var Kritiken vaagen og ved Haanden. Naar jeg i min barnagtige Glæde læste et eller andet af de hyppige Digte, der bleve mig tilsendte, høit for de Andre, da var en lille satirisk Bemærkning af hende, som næsten aldrig udeblev, nok til at slaa koldt Vand i Blodet. Lidt flau pakkede jeg det da atter sammen og ærgrede mig saa meget mere over, at dette et Øieblik kunde have forvoldt mig en Glæde, som min naturlige Fornuft da sagde mig, at hun havde Ret i sin Bemærkning. En anden Lykke for mig 170

var, at min altfor udelukkende Interesse for den Kunst, jeg selv satte saa høit, blev delt derved, at der i mit Hjem og i vor Omgang, der for det meste bestod af Folk, der ikke vare ved Theatret eller havde noget dermed at gjøre, ideligt blev ført Samtaler paa Bane, som jeg, enten jeg havde Lyst dertil eller ikke, blev nødt til at lytte til; og denne Tvang gjorde, at jeg lidt efter lidt aabnede mit Øre og Øie for andre Interesser end dem, et Theaterliv fører med sig. I Begyndelsen tilstaar jeg, at det trættede mig, at jeg havde ondt ved at holde Interessen vedlige, ja, jeg begreb ikke ret, at der gaves Mennesker, for hvem Theatertilværelsen var en Biting. Det varede imidlertid ikke længe, før min Horizont udvidede sig, saa at disse Samtaler aabnede min ensidige Forstands Læddiker. Imidlertid kom jeg ikke hertil uden Kamp og Overvindelse. En medfødt Hurtighed, som er Kvinden egen, gjorde, at jeg meget snart ikke sad tilovers ved disse Samtaler, men blandede mig i dem paa en fri og naturlig Maade. Og Heiberg roste mig ofte for mine Bemærkninger, som han fandt eiendommelige og friske; og da disse mine Bemærkninger bleve fremførte med Bevidstheden om, at jeg i denne Kreds var den, der skulde lære, og ikke den, der vilde belære, saa modtog man dem med Godhed og Velvillie. Ofte udbrød Heiberg, især naar Samtalen imellem ham og hans Venner dreiede sig om de forskjellige filosofiske Skoler, som paa den Tid beskjæftigede alle Lærde, og jeg nu i disse Samtaler af og til vovede at give mit Besyv med til Conversationen: "Hvoraf veed du det? Du kjender ligesom af dig selv, hvad vi Andre møisommeligt maa læse os til." Og saadanne Ytringer sporede da min Forfængelighed til at gaa videre, og jeg lyttede da med større og større Opmærksomhed. Den Trang, som jeg fra Barn af havde følt, stedse at søge deres Selskab, som stode over mig i Dannelse og Udvikling, og som aldrig har forladt mig, gjorde nu, at jeg med Begjærlighed lidt efter lidt i høiere og høiere Grad drog Nytte af de lykkelige Forhold, som jeg var sat i. Mit Liv i Hjemmet og dets Interesser blev efterhaanden adskilt fra mit Theaterliv. Hjemmet udviklede min Personlighed, hvilket da ogsaa kom min Kunst til Nytte. Med Glæde hørte jeg ofte Fremmede, baade Udlændinge og Danske, ytre, at man ved at se mig i mit Hjem umuligt kunde tro, at Fruen i Huset var en Skuespillerinde; ja, Udlændinge, der aldrig havde set mig paa Scenen, ytrede ikke sjældent, at de slet ikke kunde forestille sig mig der. Hertil bidrog især min Virksomhed og Interesse for de huslige Beskjæftigelser, thi jeg besørgede selv Alt, hvad Husmødre pleie at besørge. En medfødt Sans for

Hyggelighed og Orden og for at have Alting smukt omkring mig søgte jeg i Stilheden mere og mere at udvikle. Undertiden kneb det vel med de huslige Pligter; naar Hovedet var fuldt af en eller anden ny Rolle, og der da, samme Dag en saadan skulde fremstilles første Gang, skulde tælles til Vask eller hugges Sukker eller gjøres

171

Husholdningsregnskab, tales om Maden i Ugens Løb o. s. v., da kostede dette jo unegteligt en Overvindelse, som undertiden ikke var ringe. Jeg vil heller ikke negte, at jo en eller anden Ting af og til kunde blive glemt, og dette blev da paaanket af min Svigermoder, der syntes, at Alt, hvad der hørte til Husets Behagelighed, maatte gaa fremfor alt Andet. Det hører vel altid til Undtagelserne at være saa let at leve med i det daglige Liv som min kjære Heiberg; at være i den Grad hævet over alt Smaat hører kun store, mandige Aander til som hans. Men netop det, at han Intet fordrede, gjorde, at det var mig den største Glæde at forekomme hans Ønsker; taknemmelig som et Barn var han for enhver lille Opmærksomhed, og denne Taknemmelighed fremkaldte et nyt Ønske hos mig om at behage og glæde ham. Det vilde i Sandhed være Uret at sige, at hans Moder ikke ogsaa var taknemmelig for, hvad Godhed man viste hende, tvertimod, men at hendes Opsyn og Rettelser undertiden gjorde mig utaalmodig, vil jeg ikke fragaa. Dog, jeg skulde vel gaa denne Skole igjennem og afslibes ogsaa paa denne Maade af hende, der i Tone og Dannelse stod høit over mig; og det vil jeg med Taknemmelighed erkjende, at jeg skylder hende meget af min Udvikling, og det i mange Henseender. Hendes Dannelse, Humanitet og Hjertensgodhed skylder jeg saaledes, at hun bragte mig til at faa et andet Syn paa mine Forældre og mit Forhold til dem. Jeg omgikkes dem naturligvis stadigt, og der var det venligste Forhold imellem os; men min gamle Følelse af Skamfuldhed over, at de i Cultur stode saa lavt, havde jeg i længere Tid ondt ved at overvinde i Andres Nærværelse. Dette mærkede hun og foreholdt mig kjærligt, at det var Uret af mig. Hun roste dem da for deres Arbeidsomhed, hun fremhævede det Respectable i deres Udholdenhed og Flid. Selv underholdt hun sig med dem paa den venligste Maade og tvang min Moder til at sige "Du" til sig, hvilket naturligvis smigrede og glædede min Moder, saa at hun fik en virkelig Hengivenhed for hende. Kom mine Forældre og besøgte mig, hvilket imidlertid ikke ofte skete, hjalp det paa mig at se hende venlig og forekommende imod dem; der maatte være tilstede, hvem der vilde, hun var den Samme, altid lige venlig og opmærksom. Dette gjorde mig godt, og efterhaanden forsvandt min stygge Forlegenhedsfølelse lige overfor dem. Jeg sagde til mig selv: "Det er dine Forældre, som maaske ved deres Fortrin i Guds Øine staa over dig" - og jeg begik fra den Tid ikke mere den Feil, at rødme over dem. Om Heiberg sagde begge mine Forældre, at de elskede ham lige saa høit som mig, og dette vilde i deres Mund ikke sige saa lidt. De bør ogsaa have den Roes, at de vare yderst beskedne med at komme og aldrig trængte sig paa os eller vore Omgivelser. De besade denne noble Stolthed, som ofte findes hos Folk af de ringere Klasser. Vi maatte indbyde dem med alle Ceremonier, ifald vi vilde være visse paa, at de kom. Men af og til løde dog fra dem 172 Suk og Klager over, at de vare for ringe til vor Omgang - Klager, som jeg da maatte stille tilfreds, saa godt jeg kunde; ved smaa Opmærksomheder søgte jeg da atter at sætte dem i Humeur.